

УДК [378.011.3-051:81'243]:005.963

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Скіба Н.Я.

Львівський національний університет імені Івана Франка

У статті розглянуто історію виникнення та поширення іноземної мови за професійним спрямуванням. Охарактеризовано основні етапи розвитку цієї галузі: 1) реєстровий аналіз (аналіз вживання граматичних структур на рівні речення); 2) риторичний та дискурсивний аналіз (виявлення текстових моделей і дискурсивних елементів різних типів); 3) аналіз навчальних потреб та цільової ситуації; 4) розвиток навичок та стратегій використання мови; 5) зосередженість на дослідженні процесів, які лежать в основі вивчення мови. З'ясовано передумови появи та розвитку іноземної мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, англійська мова за професійним спрямуванням, реєстровий аналіз, риторичний та дискурсивний аналіз, аналіз навчальних потреб та цільової ситуації, навички та стратегії використання мови.

Постановка проблеми. У зв'язку із інтеграцією системи вищої освіти України у Європейський освітній простір, одним із найважливіших стратегічних завдань модернізації вітчизняної вищої освіти є забезпечення якості підготовки фахівців відповідно до міжнародних стандартів та вимог. У сучасному суспільстві існує потреба у висококваліфікованих фахівцях різних галузей, здатних успішно виконувати професійні завдання як в українському, так і в іншомовному середовищі. Тож, окрім якісної професійної підготовки, обов'язковим та невід'ємним пунктом конкурентоспроможності фахівця вважається належний рівень володіння ним іноземною мовою за професійним спрямуванням.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Аналіз джерел з проблеми дослідження засвідчує значний інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців до питань розвитку та функціонування іноземної мови за професійним спрямуванням (ІМПС). Дослідження історичних засад появи та розвитку ІМПС здійснено Н. Микитенко, Р. Мільрудом, Л. Дудіковою, Т. Хатчінсоном, А. Вотерсом, М. Сейнт Джонс, Т. Дадлі-Евансом, Дж. Свейлзом, М. Х'юїнгсом та ін. Аналізу професійних дискурсів присвячено праці Г. Відовсо-

на, Дж. Алена, Л. Селінкера, Л. Трімбла, Дж. Лекстрома та ін. Підходи до аналізу навчальних потреб студентів висвітлено у працях М. Кокор, Р. Веста, Дж. Манбі, Ф. Чамберса, К. Вестерфілд та ін. Дослідження граматичних ознак фахових текстів здійснено С. Барбером, Дж. Евером, Е. Х'юз-Девіс, А. Гербертом та ін.

Формулювання мети статті. Мета статті – розглянути історію виникнення та поширення ІМПС та охарактеризувати основні етапи розвитку цієї галузі.

Відповідно до мети сформульовано наступні завдання дослідження: проаналізувати праці вітчизняних та зарубіжних науковців з проблеми дослідження; з'ясувати передумови появи та поширення ІМПС; виокремити основні етапи розвитку ІМПС та охарактеризувати їх.

Виклад основного матеріалу. Вперше поняття «іноземна мова за професійним спрямуванням» (ІМПС) з'явилося у 60-ті роки ХХ століття в англійських країнах і стосувалося вивчення англійської мови. В цей час вживався термін «ESP» – English for Specific Purposes («англійська мова для спеціальних цілей» – АСЦ або «англійська мова за професійним спрямуванням» – АМПС). Згодом його почали використовувати фахівці з

вивчення інших іноземних мов, оскільки немає істотних відмінностей між поняттями «англійська мова за професійним спрямуванням» або «німецька мова за професійним спрямуванням», адже методика навчання будь-якої іноземної мови включає 3 основні складові: соціально-психологічну, педагогічно-методичну та лінгвістичну. Відмінності існують лише у третій складовій, що пов'язана із специфікою структури та лексичного складу кожної іноземної мови [1, с. 59].

Праця британського науковця Дж. Свейлза «Епізоди в англійській мові за професійним спрямуванням» [11] може бути корисною в плані дослідження появи та розвитку ІМПС, оскільки вона містить вибірку науково – технічних статей та уривків із підручників, надрукованих на протязі 1960-1980-их рр. у різних країнах. Тож, на думку дослідника, історія становлення ІМПС почалася із публікації статті С. Барбера «Деякі вимірні характеристики сучасної наукової прози» у 1962 р. З того часу ІМПС зазнала впливу різноманітних факторів та пройшла різні етапи свого розвитку.

Британські фахівці з методики викладання АМПС Т. Хатчінсон та А. Вотерс виділяють три основні фактори, що зумовили появу та розвиток АМПС: 1) потреби нового суспільства; 2) переорот (перелом) у лінгвістиці; 3) зосередженість на потребах студентів [10, с. 6-8].

На думку російського фахівця з методики викладання іноземної мови Р. Мільруда [4] існував ряд економічних, політичних, соціальних та лінгводидактичних передумов розвитку АМПС, а саме:

- економічна глобалізація після завершення Другої світової війни і поширення англійської мови в Європі та в усьому світі;
- активна міграція населення в інші держави у зв'язку із економічною потребою в робочій силі мігрантів;
- циклічність періодів підйомів і спадів в економіці, що зумовила необхідність безперервної освіти з метою підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки, здобуття нових спеціальностей, загребування на ринку праці;
- створення європейського та глобального простору ринку праці з мінливою кон'юнктурою і потребою в нових спеціальностях і професіях (напр., менеджер з продажу, інженер-програміст, тренер з фітнесу, адміністратор бази даних, аналітик програміст та ін.);
- розвиток лінгвістичної науки та інтерес лінгвістів до спеціальних сфер аналізу реестру мови, граматичних засобів у сферах комунікації, функціонуванню термінів, професійного жаргону та ідіоматики;
- педагогічна та психологічна диференціація процесів навчання та засвоєння мови в умовах здобуття професії;
- необхідність здійснення трудової діяльності в нерідному мовному середовищі з використанням англійської мови як посередника міжнародного та міжкультурного спілкування. [4].

Аналізуючи стадії розвитку АМПС, науковці виділяють 5 етапів: 1) реєстровий аналіз; 2) риторичний та дискурсивний аналіз; 3) аналіз навчальних потреб та цільової ситуації; 4) розвиток навичок та стратегій використання мови; 5) зосередженість на дослідженні процесів, які

лежать в основі вивчення іноземної мови [7; 10]. Розглянемо кожен із цих етапів більш детально.

1) **Реєстровий аналіз** (кінець 1960 – початок 1970 рр.) пов'язують із працями С. Барбера, Дж. Евера, Е. Х'юз-Девіс, Дж. Свейлса, А. Герберта та ін. Оперуючись принципом, що англійська, скажімо, для інженерів містить певний реєстр, відмінний від англійської для біологів, мета аналізу полягала у визначенні граматичних та лексичних особливостей цих реєстрів. Увага зосереджувалась на вивченні мовних форм на рівні речення, які найчастіше вживаються в даних реєстрах (напр., теперішній неозначений час, пасивний стан дієслова, складні іменники, технічна та суб-технічна лексика) [10, с. 9-10]. Як стверджував Дж. Свейлз, даний підхід базувався на «лексикостатистиці», оскільки передбачав встановлення частотності використання певних лексичних одиниць та граматичних структур у наукових та технічних текстах [11].

Праця С. Барбера «Деякі вимірні характеристики сучасної наукової прози» [6], присвячена виявленню граматичних ознак у жанрах (підручниках та журнальних статтях), була першою спробою визначити певні загальні особливості англійської для науки та технології на рівні речення.

Дж. Евер та Е. Х'юз-Девіс [8] здійснили порівняння мови текстів фахового спрямування та текстів із шкільних підручників. Вони виявили, що шкільні підручники не розглядають детально деякі мовні форми, притаманні науково-технічним текстам, наприклад складні іменники, пасивний стан дієслова, умовні речення, дієприкметники минулого часу, тощо. Тож, на їхню думку, курс ІМПС повинен надавати перевагу вивченню цих форм. Методисти також наголошували на важливості підготовки викладачів іноземної до викладання ІМПС, оскільки викладання ІМПС вимагає іншого підходу, аніж викладання загального курсу іноземної мови. Тож, для викладачів-практикантів, які навчалися на останньому курсі ВНЗ, було запропоновано спеціальну програму, за якою студенти обирали спеціалізацію в окремій галузі професійної англійської, наприклад науки чи технології та бізнесу. Ця програма передбачала відвідування наукових установ та промислових підприємств, лекції спеціалістів різних галузей, здійснення лабораторних експериментів, навчання використанню певних інструментів для наукових досліджень, читання літератури науково-технічного характеру, складання студентами портфоліо візуального та роз'яснювального матеріалу обраної професійної галузі, що допоможе не лише краще зрозуміти предмет, а й служитиме цінним наочним посібником для використання у подальшій професійній діяльності при викладанні ІМПС [8, с. 53-54].

Підручник А. Герберта «Структура технічної англійської» був першим підручником з АМПС, призначеним для студентів інженерних спеціальностей, які мали на меті навчитися використовувати знання англійської мови для читання та розуміння текстів за спеціальністю. Даний підручник, як і інші підручники того часу, містив довгі тексти науково-технічного характеру та вправи, спрямовані на практикування лише лексики чи граматики, притаманної науково-технічним текстам. Натомість, не включав вправ на перевірку

розуміння прочитаного чи розвиток інших навичок. Вивчення граматичних та лексичних явищ, з якими студенти навряд чи зіткнуться у своїй професійній діяльності, ігнорувалось [11, с. 17-27].

2) **Риторичний та дискурсивний аналіз** (1970-ті рр.) асоціюють із працями Г. Відовсона у Британії та Л. Селінкера, Л. Трімбла, Дж. Лекстрома та М. Тодд-Трібл у США («Вашингтонська школа»). На відміну від реєстрового аналізу, що зосереджувався на аналізі мови на рівні речення, основою риторичного та дискурсивного аналізу було розуміння того, як речення в усній та письмовій формах поєднувались у дискурс (параграфи, висловлювання, письмові тексти, тощо) з метою вираження певного значення. Праці дослідників того часу присвячені встановленню організаційних моделей у текстах та лінгвістичних засобів, властивих цим моделям. Існувало припущення, що риторичні моделі організації текстів відрізнялися відповідно до сфери застосування, наприклад риторична структура наукових текстів вважалась відмінною від, скажімо, текстів економічного характеру. Хоча, як вважав Дж. Свейлз, ця думка не була науково підтверджена [11, с. 70-71].

У своїй праці «Навчання комунікативного використання англійської мови» Г. Відовсон та Дж. Ален [5] наголошували на тому, що в процесі вивчення іноземної мови потрібно зосередитись не на граматичних, а на комунікативних властивостях мови. На їхню думку, труднощі, з якими стикається студент, виникають не через недостатні знання системи мови, але через необізнаність із особливостями використання мови. Тож, курс, що пропонує практикування складання речень не задовольнить потреби студентів. Їм потрібен курс, що розвиває розуміння того, як речення використовуються при здійсненні різних комунікативних актів, та розуміння риторичного функціонування мови. Цей курс повинен також розвинути здатність до розпізнавання і використання мовних засобів для поєднання речень у цілісний текст [5, с. 74]

Метою типових навчальних матеріалів на основі дискурсивного підходу було навчати студентів виявляти текстові моделі і дискурсивні елементи різних типів, в основному, за допомогою виконання «текстово-діаграмних вправ» [10, с. 12]. Як стверджували Т. Дадлі-Еванс та М. Сейнт Джон, такі підручники не приділяли уваги розвитку окремих навчальних навичок, оскільки зосереджувались лише на вивченні дискурсивних моделей, студент не мав змоги використовувати їх у реальній комунікації [7, с. 22-23]

3) Аналіз навчальних потреб та цільової ситуації (кінець 1970 – початок 1980 рр.), а також обґрунтування необхідності його проведення стає пріоритетним для багатьох науковців того часу (Дж. Манбі, Ф. Чамберса, Р. Маккея та ін.). Аналіз навчальних потреб розглядається, як вагомий фактор для підвищення мотивації до вивчення іноземної мови та безпосереднього впливу на ефективність процесу навчання [3, с. 99]. На думку Т. Хатчінсона, А. Вотерса, основна мета курсу ІМПС – створити студентові можливість адекватного функціонування у цільовій ситуації, тобто в конкретній професійній ситуації, в якій студент використовуватиме мову, яку вивчає. Тож, процес розробки курсу ІМПС повинен включати визна-

чення цільової ситуації та здійснення ретельного аналізу лінгвістичних особливостей цієї ситуації [10, с. 12]. Аналіз потреб спрямований на збір інформації, що в подальшому служимиме основою для укладення і вдосконалення навчального плану, який буде відповідати потребам студентів.

Джон Манбі у своїй праці «Розробка комунікативної програми» (1978) вперше надав найґрунтовніше пояснення системи здійснення аналізу цільової ситуації, яка включає комунікативну мету, комунікативне середовище, засоби комунікації, мовні уміння, функції, структури, тощо [10, с. 54].

Виділяють різноманітні підходи до здійснення аналізу потреб. Розглядаючи еволюцію його розвитку на протязі 1970-90-х років, Р. Вест [12] виокремлює 5 типів: аналіз цільової ситуації (target situation analysis), аналіз недоліків (deficiency analysis), аналіз стратегій навчання (strategy analysis), аналіз засобів навчання (means analysis), мовні аудити (language audits).

Аналіз цільової ситуації (аналіз об'єктивних потреб) може застосовуватися для встановлення пріоритетів щодо мови (вивчення англійської, німецької, французької, тощо); щодо фокусування на розвитку певних мовних навичок (читання, письма, слухання, говоріння); щодо мети та завдань ситуації ІМПС (написання ділових листів, читання літератури за фахом, слухання лекцій, тощо).

Аналіз недоліків (аналіз суб'єктивних потреб) має на меті оцінити прогалини між теперішніми потребами та цільовими потребами.

Аналіз стратегій навчання визначає підходи до навчання та викладання ІМПС, беручи до уваги побажання студентів щодо стилів, стратегій чи методів навчання.

Аналіз засобів навчання розглядає навчальне середовище, в якому відбуватиметься вивчення ІМПС, включаючи наступні фактори: особливості культури чи традицій студентів; професійний профіль викладачів; профіль навчального закладу; чинники, необхідні для впровадження ефективного курсу навчання ІМПС.

Мовні аудити охоплюють усі вищезгадані рівні аналізу потреб, а саме: пріоритетність стосовно мови та розвитку певних навичок; існуючі прогалини у знанні іноземної мови; оцінку сучасних методів навчання іноземної мови та альтернативних методик; оцінку можливостей ефективного застосування курсу ІМПС [12, с. 71-73].

На думку американського методиста К. Вестерфілда [13], аналіз потреб повинен охоплювати 3 аспекти: аналіз цільової ситуації (target situation analysis – TSA); аналіз реальної ситуації (present situation analysis – PSA); аналіз середовища (context analysis, learning situation analysis, means analysis).

Аналіз цільової ситуації включає наступні запитання: які завдання потрібно виконувати студентові наприкінці курсу ІМПС; чому важливо виконувати завдання саме іноземною мовою; чому студент бажає оволодіти певними навичками. Тож, потрібно визначити цілі студентів та їхні потреби, а також врахувати очікування результатів відповідно до програми навчання ІМПС.

Аналіз реальної ситуації має на меті встановити існуючий рівень володіння іноземною мовою; слабкі та сильні сторони студентів у різних видах мовленнєвої діяльності; досвід вживання

мови у різноманітних ситуаціях, включаючи ситуації професійного середовища; існуючі навички студентів у професійній сфері.

Аналіз середовища вивчає оточення, в якому відбуватиметься навчання ІМПС і процес оволодіння професійною лексикою. Це стосується ресурсів, необхідних для задоволення потреб студентів відповідно до очікуваних результатів. Потрібно врахувати й те, які будуть форми організації навчання (традиційна, заочна чи дистанційна на основі комп'ютерних завдань); де відбуватиметься навчання: у навчальній установі чи на підприємстві; розраховувати кількість навчальних годин на засвоєння курсу ІМПС, тощо [13].

Існують різноманітні методи збору даних та інформації, а саме: анкети та опитувальники, структурні інтерв'ю, співбесіди (віч на віч або у письмовій формі), спостереження (робочі та навчальні), кінцева оцінка, аналіз автентичних текстів, тощо [7; 10; 12; 13]. Щоб отримати об'єктивні дані, до процесу аналізу потреб потрібно залучати не лише студентів, а й викладачів фахових дисциплін та молодих спеціалістів.

Для більш ефективного здійснення аналізу потреб студентів, доцільно використовувати декілька методів, залежно від часу та наявних ресурсів. Наприклад, попереднє дослідження може виявити проблеми, які можуть з'явитись у курсі ІМПС, а використання опитувальників та структурних інтерв'ю допоможе встановити об'єктивні потреби та недоліки [2, с. 140]. Важливо пам'ятати, що аналіз навчальних потреб повинен здійснюватись на різних етапах: з самого початку, коли розробляється курс ІМПС, та під час викладання курсу, щоб можна було внести корективи і покращення, адже у процесі навчання потреби студента змінюються і вимагають постійної переоцінки.

Визначення навчальних потреб допомагає викладачу сформулювати цілі та завдання програми курсу ІМПС, спрогнозувати очікувані результати та вибрати ті методи, прийоми та засоби навчання, які сприятимуть успішній реалізації цілей та завдань. Ефективність та якість навчання ІМПС багато в чому залежатиме від ефективності здійснення комплексного аналізу початкових потреб.

4) Розвиток навичок і стратегій (1980-ті). Ця стадія розвитку ІМПС є спробою розглянути не саму мову, а мисленнєві процеси, які лежать в основі використання мови, і надають нам можливість вилучати зміст із письмового чи усного дискурсу. Праці Ф. Грелет, К. Нуталл, Ч. Алдерсона та ін. присвячені розвитку навичок читання. Основну увагу зосереджено на розвитку таких стратегій, як наприклад: здогадування значень слів із контексту, визначення типу тексту за його структурою, пошук споріднених слів у рідній та іноземній мовах, тощо [10, с. 13-14].

Як зазначають Т. Дадлі-Еванс та М. Сейнт Джон, підхід, орієнтований на розвиток навичок мовленнєвої діяльності (skills-centered approach) узгоджувався з ідеями комунікативного підходу до навчання [7, с. 24], що наголошував на важливості розвитку чотирьох видів мовленнєвої діяльності у певних ситуаціях. У деяких ситуаціях наголос ставився на розвиток навичок читання (напр., для студентів, у яких англійська не була мовою викладання усіх дисциплін), в інших ситуаціях – розвиток навичок слухання (напр., для

зарубіжних студентів, які здобували освіту у Великобританії), усних навичок (напр., для бізнесменів, що навчались мистецтву ведення міжнародних переговорів) або навичок письма (напр., для інженерів, що працювали в міжнародних компаніях, або зарубіжних студентів, що займались написанням наукової роботи). Припускалося, що навички, сформовані завдяки виконанню вправ, можуть бути застосовані студентами при виконанні реальних професійних завдань.

Було розроблено ряд курсів викладання ІМПС, спрямованих на розвиток певних навичок мовленнєвої діяльності. Так, Малайський університет запропонував курс викладання АМПС «Навички для навчання», що передбачав розвиток навичок читання. У підручнику даного курсу зустрічається ряд вправ на розуміння прочитаного тексту, узагальнення змісту прочитаного, виокремлення ключових слів та необхідної інформації, здогадування значень незнайомих слів із контексту, розв'язання проблемних ситуацій, тощо. Передбачені тут різні види роботи на занятті: індивідуальна, парна та групова [7, с. 24-25].

Як стверджують науковці [10, с. 14], даний підхід ґрунтується на когнітивній теорії навчання іноземної мови, згідно якої вивчення того чи іншого лінгвістичного явища повинно спиратись на розумові процеси і дії, які лежать в основі розуміння і використання цього явища у мовленні. Вивчаючи ІМПС, студенти повинні не просто пасивно сприймати інформацію чи механічно заучувати правила, лексичні та граматичні явища, а брати активну участь у процесі навчання, пізнаючи сутність явищ, що вивчаються. Тож, розвиток мислення є невід'ємним компонентом процесу вивчення ІМПС.

5) Становлення підходу, орієнтованого на процес навчання (learning-centered approach), а не на продукт навчання, на думку Хатчінсона і Вотерса, припадає на кінець 1980-их і складає п'ятий етап розвитку АМПС. На відміну від попередніх етапів, що фокусувалися на описі використання мови, він ставить наголос на дослідженні процесів, що лежать в основі вивчення іноземної мови. Процес навчання є не лише мисленнєвим, а й процесом спілкування між особами та суспільством, в якому суспільство задає ціль, а особи повинні зробити все можливе, щоб наблизитись до цієї цілі, тож, навчання здійснюється в процесі виконання дій (learning by doing). Врахування цих процесів та мотивації студентів, допоможе чітко розробити курс ІМПС, який насправді потрібен студентам для досягнення кінцевої цілі [10, с. 72].

Важливо пам'ятати, що ефективність вивчення іноземної мови полягає у комплексному використанні чотирьох аспектів: читання, письма, слухання та говоріння. Тож, навіть якщо студентам потрібно лише навчитися читати та розуміти професійно-орієнтовані тексти чи статті іноземною мовою, недостатньо зосереджуватись тільки на розвитку навичок читання. Усна практика допоможе студентам досягнути кінцевої цілі. Окрім цього, слухання тексту та процес слідування за текстом, який читається вголос носіями мови, часто допомагає студентам виділити основні та другорядні ідеї та встановити зв'язки між ними. Таким чином, той факт, що студент врешті отримує необхідні знання для читання та розуміння

фахових текстів іноземною мовою, є несуттєвим. Набагато важливішим є те, яким способом можна досягти максимальної ефективності отримання потрібних знань. Цей підхід до навчання є більш складним, адже базується на визнанні комплексності навчального процесу [7, с. 26-27].

Окрім того, даний підхід, повинен брати до уваги той факт, що різним студентам підходять різні форми та методи навчання. Тож, у навчальному процесі потрібно використовувати різні види роботи із студентами: напр., групова та парна робота, розв'язування проблемних ситуацій, тощо. Використання різноманітних видів роботи сприяє підвищенню мотивації до вивчення ІМПС, та залученні всіх студентів до особистої участі у вирішенні обговорюваних проблем.

На сучасному етапі розвитку ІМПС є визнання різноманітних підходів до вивчення іноземної мови, а також бажання поєднувати різноманітні типи навчальних матеріалів та методик. На відміну від ранніх стадій розвитку ІМПС, які зосереджувались на вивченні англійської для академічних цілей, а саме англійської для науки та технології, починаючи з 1990-их набуває особливої популярності вивчення англійської для цілей бізнесу або ділової англійської (Business English), що пов'язане із розширення міжнародних відносин у сфері бізнесу. Окрім того, зростає бажання вивчати академічну англійську для цілей бізнесу у неангломовних студентів, які за кордоном здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень магістра у сфері бізнесу, фінансів, бухгалтерського обліку, банківської справи [7, с. 30-31].

Британський дослідник М. Х'юінгс [9], вивчаючи еволюцію розвитку ІМПС, вказує на істотні зміни, яких зазнало поширення ІМПС у світі, починаючи з 1980-их рр. Якщо, спочатку вивчення ІМПС було зосереджене, в більшості, у США та Великобританії, то з кінця 1980-их рр. стрімке піднесення ІМПС спостерігається у інших країнах світу, особливо Китаї, Центральній та Південній Америці, країнах Азії та Європи.

На думку науковця, на подальший розвиток ІМПС впливатимуть наступні тенденції: 1) інтернаціоналізація (вивчення та дослідження ІМПС буде надалі продовжуватись у Китаї, Європі, зо-

крема у східній Європі та середземноморських країнах); 2) спеціалізація (курс вивчення ІМПС ставатиме все більш конкретизованим); 3) розвиток ділової іноземної мови (триватиме у зв'язку із зростаючим попитом у потребі вивчення бізнес комунікації); 4) подальший вплив жанрового аналізу, корпусного аналізу та системної функціональної лінгвістики; 5) вплив англійської, як міжнародної мови спілкування [9].

Висновки і перспективи. На підставі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних науковців з проблеми дослідження, встановлено, що поняття «іноземна мова за професійним спрямуванням» (ІМПС) з'явилося у 60-ті роки ХХ століття в англомовних країнах і стосувалося вивчення англійської мови. З'ясовано передумови виникнення та поширення ІМПС, а саме: розвиток науки та технології; економічна глобалізація та поширення використання англійської як міжнародної мови науки, технології та бізнесу; створення європейського та глобального простору ринку праці; розвиток лінгвістичної науки та інтерес лінгвістів до спеціальних сфер аналізу реестру мови, граматичних засобів у сферах комунікації, функціонуванню термінів; педагогічна та психологічна диференціація процесів навчання, засвоєння мови в умовах здобуття професії. Виокремлено основні етапи розвитку ІМПС: 1) реестровий аналіз (аналіз вживання граматичних структур на рівні речення); 2) риторичний та дискурсивний аналіз (виявлення текстових моделей і дискурсивних елементів різних типів); 3) аналіз навчальних потреб та цільової ситуації; 4) розвиток навичок та стратегій використання мови; 5) зосередженість на дослідженні процесів, які лежать в основі вивчення іноземної мови. На сучасному етапі розвитку ІМПС є визнання різноманітних підходів до вивчення іноземної мови, а також бажання поєднувати різноманітні типи навчальних матеріалів та методик.

Дослідження етапів розвитку ІМПС не вичерпує усіх аспектів окресленої проблеми. Ефективність формування у студентів мовленнєвих умінь і навичок з ІМПС із застосуванням методів активного навчання стане предметом наших подальших наукових розвідок.

Список літератури:

1. Дудікова Л. В. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів / Л. В. Дудікова // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2012. – № 6. – С. 59-61.
2. Кокор М. М. Поняття «аналіз навчальних потреб» у зарубіжній науково-педагогічній літературі / М. М. Кокор // Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. – 2011. – № 5 (2). – С. 137-142.
3. Микитенко Н. О. Чинники формування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» / Н. О. Микитенко // Вісник Львів. у-ту. Серія педагогічна. – Львів, 2010. – Вип. 26. – С. 93-103
4. Мильруд Р. П. Обучение языку в специальных целях: сущность, методика, рефлексия. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iyazyki.ru/2013/05/english-special/>
5. Allen J. P. B., Widdowson H. G. Teaching the Communicative Use of English / J. Allen, H. Widdowson // Episodes in ESP: A source and reference book on the development of English for Science and Technology / J. Swales. – Prentice Hal International (UK) Ltd, 1988. – P. 73-89.
6. Barber C. L. Some measurable characteristics of modern scientific prose / C. L. Barber // Episodes in ESP: A source and reference book on the development of English for Science and Technology / J. Swales. – Prentice Hal International (UK) Ltd, 1988. – P. 1-16.
7. Dudley-Evans T., St. John M. J. Developments in English for Specific Purposes / T. Dudley-Evans, M. J. St. John. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – 301 p.
8. Ewer J. R., Hughes-Davies E. Further notes on developing an English Programme for students of Science and Technology / J. R. Ewer, E. Hughes-Davies // Episodes in ESP: A source and reference book on the development of English for Science and Technology / J. Swales. – Prentice Hal International (UK) Ltd, 1988. – P. 47-55.

9. Hewings M. A history of ESP through English for Specific Purposes. – [Electronic resource]. – Accessed mode: http://www.espworld.info/Articles_3/Hewings_paper.htm
10. Hutchinson T., Waters A. English for specific purposes: A Learning-centred Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987. – 183 p.
11. Swales J. Episodes in ESP: A source and reference book on the development of English for Science and Technology / J. Swales. – Prentice Hal International (UK) Ltd, 1988. – 217 p.
12. West R. Needs Analysis: State of the Art / R. West // Teacher Education for LSP / [Eds. R. Howard, G. Brown]. – Frankfurt Lodge: Multilingual Matters Ltd., 1997. – P. 68-79.
13. Westerfield K. An Overview of Needs Assessment in English for Specific Purposes. Best Practices in ESP E-Teacher Course. [Electronic resource]. – Accessed mode: <http://forum.daffodilvarsity.edu.bd/index.php?topic=9211.0>

Скиба Н.Я.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ НАПРАВЛЕНИЮ

Аннотация

В статье рассмотрена история возникновения и распространения иностранного языка по профессиональному направлению. Охарактеризованы основные этапы развития этой отрасли: 1) анализ регистра (анализ употребления грамматических структур на уровне предложения); 2) риторический и дискурсивный анализ (выявление текстовых моделей и дискурсивных элементов различных типов); 3) анализ учебных потребностей и целевой ситуации; 4) развитие навыков и стратегий использования языка; 5) сосредоточенность на исследовании процессов, которые лежат в основе изучения языка. Выявлены предпосылки появления и развития иностранного языка по профессиональному направлению.

Ключевые слова: иностранный язык по профессиональному направлению, английский язык по профессиональному направлению, анализ регистра, риторический и дискурсивный анализ, анализ учебных потребностей и целевой ситуации, навыки и стратегии использования языка.

Skiba N.Ya.

Ivan Franko National University of Lviv

THE BASIC STAGES OF FOREIGN LANGUAGE DEVELOPMENT FOR SPECIFIC PURPOSES

Summary

The article deals with the history of the emergence and spread of foreign language for specific purposes. The basic stages of its development are described: 1) register analysis (analysis of the use of grammar structures in sentences); 2) rhetoric and discourse analysis (identifying text patterns and discursive elements of different types); 3) learning needs and target situation analysis; 4) development of skills and strategies of language use; 5) focus on the study of the processes that underlie learning a language. The preconditions of emergence and spread of foreign language for specific purposes are clarified.

Keywords: foreign language for specific purposes, English for specific purposes, register analysis, rhetoric and discourse analysis, learning needs and target situation analysis, skills and strategies of language use.